

Nr 215.

Av herr **Andersson** i Igelboda, om bestämmelser rörande val av suppleanter för kommunal- och stadsfullmäktige.

Med anledning av en vid 1913 års riksdag inom andra kammaren väckt motion anhöll riksdagen i skrivelse den 13 mars 1913, nr 24, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av gällande bestämmelser i förordningarna om kommunalstyrelse i stad och kommunalstyrelse i Stockholm, att vid val av stadsfullmäktige skulle utses suppleanter att inträda såväl vid ordinarie ledamots avgång som vid inträffande förfall.

Med anledning av denna riksdagsskrivelse framlade regeringen vid 1918 års lagtima riksdag proposition med förslag till ändringar av förordningen om kommunalstyrelse på landet, förordningen om kommunalstyrelse i stad samt förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm, vilka ändringar syftade till att vid val av fullmäktige även val av suppleanter skulle ske och detta ej blott i stad utan även i landskommuner, där kommunalfullmäktige voro införda.

Till stöd för det av Kungl. Maj:t framförda förslaget anförde departementschefen bl. a. följande:

»Nu kan det emellertid, som av riksdagen i dess ovannämnda skrivelse framhållits, ofta inträffa, att någon eller några stadsfullmäktige hörande till en viss meningsgrupp bliva av förfall hindrade att närvara vid ett eller flera sammanträden och alltså att deltaga i avgörande av de frågor, som då förekomma. Denna grupp kan i så fall enligt nu gällande bestämmelser icke utöva det inflytande på de föreliggande frågornas avgörande, vartill gruppen eljest på grund av dess styrka är berättigad. Särskilt framträda olägenheterna härav vid de val av ledamöter i första kammaren, som vissa stadsfullmäktigekorporationer hava att förrätta. Obestridligt är, att nu anmärkta förhållande står i mindre god överensstämmelse med den till grund för nuvarande valmetod liggande proportionella principen. Det är i främsta rummet denna brist i det nuvarande kommunala valsystemet, som riksdagen velat avhjälpa genom införande av suppleantskap till fullmäktige. Lika med riksdagen finner jag också, att principiellt sett en dylik konsekvent utveckling av det proportionella valsystemet måste anses önskelig.

I riksdagens skrivelse har även fästs uppmärksamheten på den fördel, som genom införande av suppleantskap till stadsfullmäktige skulle kunna vinnas därutinnan, att åtskilliga personer utom de ordinarie fullmäktige vunne erfarenhet i det kommunala arbetet och att alltså personer med dylik erfarenhet funnes att tillgå då en fullmäktige avginge. I vad mån införande av suppleantskap till stadsfullmäktige skulle kunna medföra nytta i detta hänseende beror till stor del av vilken närmare utformning bestämmelserna i ämnet komma att erhålla. Givet är, att, om dessa regler kunde anordnas så, att man i varje stad erhöle en kår av personer, som under utövande av suppleantskap förvärvat en icke allt för yttlig erfarenhet i kommunalarbetet och kunde träda in allt efter som de ordinarie fullmäktige avginge, man vunne en fördel, som måste skattas ganska högt.

— — — — —

Ehuru de skäl, som tala för införande av suppleantinstitutionen i stadsfullmäktige, icke alla eller i lika hög grad gälla såvitt fråga är om suppleantskap i kommunalfullmäktige, synes dock med hänsyn till den överensstämmelse, som nu gäller mellan reglerna om valen till dessa båda korporationer, konsekvensen böra medföra meddelande av bestämmelser även om suppleanter för kommunalfullmäktige. Samma bestämmelser som i fråga om kommunalfullmäktige böra naturligen gälla jämväl beträffande municipalfullmäktige.»

Beträffande sättet för utseende av suppleanter föreslog Kungl. Maj:t, att för varje partigrupp skulle utses suppleanter till samma antal, som gruppen erhållit ledamöter, samt att suppleanterna, vid förfall för ordinarie ledamot, skulle ingå i den ordning han erhållit plats inom gruppen.

Konstitutionsutskottet, som i princip tillstyrkte Kungl. Maj:ts förslag, anmärkte mot systemet för utseende av suppleanter, att det led av den olägenheten, att om två fraktioner, vilka i själva verket utgöra två skilda partier, röstade under samma partibeteckning, personer, valda från ena fraktionen, kunde komma att inträda såsom suppleanter för ledamöter, valda av den andra fraktionen. En annan olägenhet av det föreslagna systemet var, enligt utskottets mening, att enligt detsamma reduktionsregeln eventuellt kunde komma till användning vid utseende av suppleanter, vilket förhållande skulle, såsom av erfarenheten från andra val framgått, medföra dels att de å valsedlarna lägst stående namnen ofta nog erhöle någon av de första platserna och dels att uträkningarna icke sällan bliva synnerligen besvärliga. Utskottet framhöll emellertid även, att frågan givetvis skulle komma i ett helt annat läge, därest bestämmelser infördes om officiella vallistor eller om skydd för partibeteckning och om *kartellbildning m. m.*

I stället för det av Kungl. Maj:t föreslagna sättet för val av suppleanter utarbetade utskottet ett annat system, gående ut på att för varje ledamot skulle utses personliga suppleanter till ett antal av högst fyra.

Vid ärendets behandling i kamrarna blev utskottets förslag, utan något meningsutbyte och utan votering, antaget av andra kammaren, medan däremot första kammaren avsåg förslaget med 44 röster mot 37. Frågan var sålunda för denna gång fallen och har därefter icke ånyo blivit upptagen.

Sedan numera fullmäktigeinstitutionen allt mera blivit införd i landskommunerna, ha emellertid olägenheterna av att suppleanter ej finnas för fullmäktiges ledamöter gjort sig allt mera kännbara. Ofta finner man, att viktiga beslut fattas av en mycket decimerad fullmäktigeförsamling på grund av förhinder för ett flertal fullmäktigeledamöter. Detta är också helt naturligt med hänsyn till att man inom kommunerna givetvis söker att som ledamöter i fullmäktige förvärva de mest dugande personerna, men på dessa vilar i regel även en hel del andra offentliga uppdrag, som gör det omöjligt för dem att delta i alla fullmäktigesammanträden. Sålunda torde en hel del av riksdagens ledamöter även vara ledamöter av fullmäktige i sina hemkommuner, men det torde vara omöjligt för många av dem att under riksdagen besöka hemorten varje gång fullmäktige skola sammanträda. Vid viktigare sammanträden äro de emellertid, på grund av saknaden av ersättare, nödsakade närvara, även om detta förorsakar dem dryga resekostnader och verkar menligt på deras riksdagsarbete.

Beträffande det system, som vid införande av suppleantval bör tillämpas, synes det av Kungl. Maj:t vid 1918 års riksdag föreslagna numera vara det lämpligaste. De olägenheter, som detta system, enligt konstitutionsutskottets mening, skulle medföra och som av några reservanter i första kammaren åberopades som skäl för fällande av hela frågan, synas numera vara undanröjda. Genom införande av kartell- och fraktionsbeteckningar är faran för att få suppleant från annan fraktion inom partigruppen, än den ledamot han skall ersätta, borta, och genom den nya sammanräkningsmetoden kommer reduktionsregeln ej mera till användning. Emellertid synes det lämpligt, att, innan frågan slutligen avgöres, Kungl. Maj:t tar saken under förnyat övervägande för att undersöka på vad sätt systemet lämpligast kan inpassas i nu gällande valbestämmelser. Det torde i vart fall böra överlätas åt Kungl. Maj:t att utforma erforderliga författningsändringar.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av gällande bestämmelser i förordningarna om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad samt om kommunalstyrelse i Stockholm, att vid val av kommunal- och stadsfullmäktige jämväl suppleanter skola utses att inträda såväl vid ordinarie ledamots avgång som vid inträffande förfall för denne.

Stockholm den 21 januari 1928.

Martin Andersson.

